

Załącznik Nr 2 - Lista sprawdzająca oceny strategii wdrażania projektu innowacyjnego testującego

Temat innowacyjny: Współpraca podmiotów działających w obszarze zatrudnienia oraz integracji i pomocy społecznej z przedsiębiorcami w zakresie ułatwiania wchodzenia na rynek pracy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym

Nazwa projektodawcy: Polska Fundacja Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego „OIC Poland” z siedzibą w Lublinie

Tytuł projektu: Wyjść na prostą

Numer umowy: POKL.07.01.01-06-351/11-00

Ekspert (imię i nazwisko): Antoni Rutka

Data wypełnienia listy: 08.02.2013 r.

1. Czy uzasadnienie realizacji projektu zostało poparte wynikami analiz i badań, zrealizowanych w I etapie? Czy wyniki analiz i badań, zrealizowanych w I etapie potwierdzają potrzebę realizacji projektu?

TAK/NIE -ale

W I etapie realizacji projektu zrealizowano 3 badania :

1/badania Desk Resaerch –pogłębiona diagnoza problemów współpracy – brak informacji kogo badano i jak dobrano próbę badawczą ;

2/ekspertyza prawna dotycząca możliwości zatrudniania osób opuszczających zakłady karne oraz możliwości współpracy różnych instytucji publicznych i niepublicznych w tym zakresie;

3/badania 600 osób opuszczających zakłady karne w 8 placówkach w woj. lubelskim .

Uzasadnienie dalszej realizacji projektu na podstawie uzyskanych w I etapie projektu wyników przeprowadzonych badań przedstawiono starannie i rzetelnie w obszernym treściowo rozdziale I Strategii .Zawiera on diagnozę na etapie przygotowania projektu z wyartykułowaniem 11 zidentyfikowanych problemów oraz diagnozę przeprowadzoną w I etapie projektu wraz z wnioskami .Rekomendacjami z przeprowadzonych badań wobec kwestii problemowych jest ustalenie następujących zależności i uwarunkowań :

Musi zaistnieć: a/ kapitał społeczny pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w aktywizacji zawodowej i społecznej polegający na wzajemnym zaufaniu i zdolności do wspólnego działania ,oraz -b/kapitał relacyjny – relacja sieci podmiotów i instytucji, ich zadowolenie z wzajemnej współpracy oraz lojalność wobec pozostałych podmiotów. Kluczową rolę odgrywa tu zaufanie instytucji do pracodawców i szacunek dla więźnia oraz zaufanie pracodawców do zakładów karnych i innych instytucji jako wiarygodnego partnera i więźnia jako przyszłego potencjału przedsiębiorstwa .Stwierdzono brak odpowiednio ukształtowanej sieci powiązań oraz brak odpowiedniej koordynacji i wspólnej polityki

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Departament Europejskiego Funduszu Społecznego

20-072 Lublin, ul. Czechowska 19, tel. 81 44 16 850, fax 81 44 16 853, defs@lubelskie.pl

www.efs.lubelskie.pl

między instytucjami (podległymi różnym resortom) udzielającymi pomocy postpenitencjarnej oraz na tym tle konieczność zredefiniowania zasad i wypracowania nowego modelu współpracy instytucji publicznych z pracodawcami.

Grupą szczególnego zainteresowania są więźniowie opuszczający zakłady penitencjarne po wykonaniu kary. Są oni szczególnie narażeni na wykluczenie społeczne i zawodowe ze względu na deficyty kompetencji poruszania się na rynku pracy i funkcjonowania osobowościowego i społecznego. Ich wsparcie jest utrudnione ze względu na liczne bariery w wielu systemach i środowiskach, w których funkcjonują oraz negatywny stereotyp więźnia funkcjonujący w społeczeństwie.

Jako **problemy** do których rozwiązania projekt ma się przyczynić wskazano:

a/zbyt małe zaangażowanie społeczności lokalnych – brak wsparcia środowisk lokalnych w reaktywizację osób skazanych wychodzących na wolność.

b/zbyt małe zastosowanie rozwiązań ekonomii społecznej w aktywizacji skazanych

c/brak kompleksowości podejścia z uwzględnieniem barier systemowych, kulturowych oraz ekonomicznych oraz wynikających ze stygmatyzacji osób skazanych

d/niedostatek zastosowania różnych dostępnych już instrumentów prawno-finansowych ułatwiających osobom skazanym powrót na rynek pracy.

Jak to twierdzi Projektodawca (niestety niesłusznie – jak to będzie niżej wykazane) - praktycznie ani w skali ogólnopolskiej, ani regionalnej – także w województwie lubelskim – w którym projekt jest realizowany - nie ma obecnie wspólnych przedsięwzięć dla aktywizacji więźniów przy aktywnym udziale przedsiębiorców/pracodawców z udziałem kilku podmiotów ze względu na brak rozwiązań w tym zakresie realnie angażujących przedsiębiorców. Z rezultatów badań w I etapie realizacji projektu wynika, że świadczone dotąd formy pomocy są mało efektywne, a dla zwiększenia skuteczności tej pomocy należy zapewnić jej dopływanie jednocześnie z wielu źródeł i w sposób skoordynowany w działaniach administracji państwowej (sądownictwo, PUP, OPS, służba zdrowia, policja itd.), jak i podmiotów społecznych – w tym organizacji pozarządowych. Szczególnym wyzwaniem jest opracowanie i realizacja programów współpracy podmiotów z przedsiębiorcami, których celem jest aktywizacja społeczna i zawodowa byłych więźniów. Projekt podejmuje zatem stare problemy w nowym ujęciu, w stosunku do których brak jest obecnie efektywnych działań.

Wypada wyrazić jednak zdziwienie, że realizatorzy tego projektu nie nawiązali do równolegle wdrażanych w woj. lubelskim projektów: WND-POKL.07.01.01-06-359/11-00 z tego samego Tematu innowacyjnego w ramach priorytetu VII pt. "Model kompleksowego systemu współpracy z przedsiębiorcami dla wsparcia wchodzenia na rynek pracy młodych więźniów w woj. lubelskim" – realizowanego przez Fundację KUL w partnerstwie z Pracodawcami Ziemi Lubelskiej, Stowarzyszeniem Natalaneum i Miejskim Urzędem Pracy w Lublinie oraz w ramach priorytetu I projektu pt. Nowa Droga – innowacyjny model współpracy z przedsiębiorstwami w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej młodocianych więźniów" (nr : UDA-POKL.01.02.00-00-012/11-00) realizowanego przez Stowarzyszenie Postis wraz z PTE, PUP i Aresztem Śledczym w Lublinie. Przynajmniej same wyniki zrealizowanych już badań (przecież dotyczą one tego samego obszaru i przedmiotu!!) z różnych 3 projektów warto przecież skonfrontować i wzajemnie wykorzystać, także trudno sobie wyobrazić brak skoordynowania dalszych działań testujących ,a zwłaszcza upowszechniających i włączających bez koniecznej synchronizacji zamierzeń założonych w obu tych projektach. Z powyższych względów – warto również dokonać analizy porównawczej oferty proponowanych rozwiązań we wszystkich 3 projektach.

Z porównania propozycji projektu ogólnopolskiego wynika ,że obszary problemowe i propozycje rozwiązań wskazane w modelach projektów **regionalnych** są dużym stopniu są zbieżne – wspólną cechą proponowanych w nich rozwiązań jest budowa koalicji instytucjonalnych partnerów na poziomie lokalnym i wyeksponowanie kluczowej roli

pracodawców w aktywizacji zawodowej i społecznej uwalnianych więźniów. Wyraźnie odróżniają się one od propozycji w projekcie **ogólnopolskim**, którego specyficzną odrębnością jest inny sposób uzyskiwania gotowości młodych więźniów do rozpoczynania aktywizacji zawodowej – przez trwającą miesiąc pieszą wyprawę i zastosowanie nowego instrumentu – opiekunów reintegrowanych społecznie młodych więźniów. Obydwa modele regionalne różnicuje charakter grup docelowych - projekt Fundacji KUL skoncentrowany jest na młodych więźniach do 25 rż i dotyczy głównie obszaru dużego miasta – Lublina, czyli innego niż projekt tu oceniany –zlokalizowany w powiecie włodawskim i pozbawiony ograniczeń wiekowych w grupie docelowej odbiorców docelowych. Wspólne we wszystkich 3 projektach jest podobnie założone oddziaływanie szkoleniowe i doradcze na kategorię użytkowników, przy czym w modelu „włodawskim„ w największym stopniu wyeksponowano wsparcie szkoleniowe dla środowiska pracodawców.

Można zatem uznać, że oferta programowa obu projektów regionalnych oraz projektu ogólnopolskiego ma **charakter komplementarny a nie alternatywny**, wszystkie 3 projekty zatem powinny realizować swoje założenia programowe. Zwrócić jednak należy uwagę, że z charakteru roli pełnionej w obu projektach przez instytucje publiczne (PUP-y, OPS-y, zakłady karne, sędziowie i kuratorzy sądowi) i wynikającej z niej współodpowiedzialności za projekty we wszystkich 3 przypadkach - wynika wręcz konieczność dzielenia się wiedzą z pozostałymi partnerami, by uniknąć zbędnego dublowania lub powielania działań i lepiej wykorzystać walory możliwej synergii rozwiązań w tych 3 projektach innowacyjnych, do czego zachęca chociażby lokalizacja przestrzenna tych projektów oraz pokrywająca się grupa docelowa użytkowników i odbiorców.

Zdaniem opiniodawcy (opiniującego wcześniej także wymienione 2 projekty)– podobieństwo podjętych w tych projektach obszarów i przedmiotu – nie wyklucza dalszej realizacji zamierzeń wszystkich 3 projektów a pozwolić powinno na bardziej wszechstronne ujęcie podjętej problematyki z uwzględnieniem większej liczby praktycznych uwarunkowań ,jednakże realizatorzy projektów powinni bezwzględnie nawiązać kontakt i uzgodnić dalszą realizację zaplanowanych działań w swoich projektach.

Docenić i podkreślić należy rozległe pod względem zastosowanych form i metod badawczych – adekwatnych do charakteru podjętej problematyki i owocne wysiłki Projektodawcy dla zapewnienia poprawności merytorycznej zrealizowanych w I etapie różnorodnych badań i analiz oraz wysoką użyteczność uzyskanych dzięki temu wyników etapu dla dalszej realizacji projektu. Wykazana została w tych badaniach skala występowania opisanych problemów ,oraz przyczyny ich występowania i konsekwencje istnienia. Argumentacja uzasadniająca dalszą realizację projektu ma zatem podstawy bardzo rzetelne naukowo a przez dobór odpowiednich partnerów rokuje duże realne szanse osiągnięcia zakładanych celów tego innowacyjnego projektu. Na uwagę zasługują także wcześniejsze doświadczenia Wnioskodawcy w podobnym projekcie w ramach IW Equal.

Wypada jednak postawić wątpliwość – dlaczego – z uwagi na charakter proponowanych rozwiązań na skali **powiatu włodawskiego** – nie skupiono się na penetracji badawczej tylko populacji osób skazanych i które odbyły już kary a zamieszkałych w tym powiecie – wówczas bardziej precyzyjniej zlokalizować można byłoby specyficzne uwarunkowania i przeszkody w aktywizacji społecznej i zawodowej osób skazanych opuszczających zakłady karne po odbyciu kary. Wyraźnie daje się też odczuć brak diagnozy o charakterze lokalnym dotyczącej sytuacji odbiorców docelowych zamieszkałych w powiecie włodawskim .W świetle tych zastrzeżeń – poświęcenie dużej uwagi ewaluacji wstępnej wersji produktów finalnych projektu należy uznać za przedwczesne i mało przydatne dla celów określenia strategii wdrażania projektu – tym bardziej, że dla wobec zidentyfikowanych wątpliwości dotyczących zagadnień efektywności i skuteczności wszystkich 3 produktów pośrednich – w Raporcie z ich ewaluacji nie wyjaśniono ,jak realizatorzy projektu zareagują na propozycje uznane przez respondentów jako „niewystarczające lub mało skuteczne”. Brak

jest ponadto opisu sposobu i uzasadnienia doboru prób badawczych dla produktów A i C – niezrozumiałe jest wyłączenie z objęcia tym badaniem wszystkich potencjalnych aktorów/interesariuszy z pow. włodawskiego .

Pomimo powyższych zastrzeżeń - można uznać ,że uzasadnienie realizacji projektu zostało poparte wynikami analiz i rozległych badań zrealizowanych w I etapie a wyniki te potwierdziły potrzebę realizacji projektu .

2. Czy cel główny projektu jest taki sam, jak zadeklarowane przez beneficjenta w strategii brzmienie celu cytowanego z wniosku o dofinansowanie?

TAK/NIE -ale

Cel główny: Zwiększenie skuteczności działań na rzecz osób opuszczających zakłady karne w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej w ciągu 36 miesięcy na terenie woj. lubelskiego poprzez kompleksowe działania różnych aktorów rynku pracy -pozostał niezmienny ,także nie zmieniono treści 4 celów szczegółowych .

Warto zwrócić uwagę ,że nadmiar pojęć nieprecyzyjnych np. "poprawa ,podniesienie, ograniczenie, zwiększenie,, –sprawić może Wnioskodawcy trudność w uznaniu jaki docelowy stan tak nieprecyzyjnie określonych zmian zostanie uznany za zadawalający. Oznacza to konieczność postawienia takiej konstrukcji celów zarzutu braku możliwości wykazania realnej efektywności zaoferowanego nowego modelu interwencji - nie założono bowiem wykazania o ile procentowo lub w jakim czasie poprawiła się „zatrudnialność” osób osadzonych wychodzących na wolność. Inną wadą celów jest brak uwzględnienia fazy upowszechniania i włączania produktu finalnego do głównego nurtu polityki

Określony został **pożądany stan** jakiego oczekuje Wnioskodawca w wyniku zrealizowania projektu - założono, że będzie nim: "nowy model współpracy instytucjonalnej oraz zwiększenie dzięki temu efektywności współpracy służb penitencjarnych, postpenitencjarnych, zatrudnienia i przedsiębiorców z jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie podejmowania inicjatyw partnerskich w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób opuszczających zakłady karne.

Taki opis stanu pożądanego po wprowadzeniu innowacji ma jednak charakter głównie produktowy (sam model)- czyli typowy dla projektu standardowego, a nie efektywnościowy, czyli wykazujący o ile lub w jakim stopniu zastosowanie nowego modelu rozwiązuje lub łagodzi zidentyfikowane problemy braku dotychczasowej współpracy odpowiednich instytucji i pracodawców w reintegracji społeczno-zawodowej młodych więźniów. Wskazane braki są możliwe do usunięcia lub uzupełnienia w doprecyzowaniu wskaźników wykonania celów projektu.

3. Czy wskaźniki są właściwie zdefiniowane?

TAK/NIE

Wskaźniki wykonania we wszystkich celach szczegółowych i w celu głównym obarczone są podobną wadą - brakiem mierzenia dynamiki założonych zmian: "zwiększenia efektywności współdziałania, skuteczności działań i ograniczenia wpływu barier" a skupione są na efektach statycznych - czysto produktowych .Ponadto Beneficjent wykazuje tylko wskaźniki tylko dla fazy testowania –pomija pozostałe 2 fazy wdrażania projektu – upowszechniania i włączania do głównego nurtu. Wśród wskaźników wykonania celów szczegółowych całkowicie brak jest odzwierciedlenia ponadpowiatowej skali wdrażania tego projektu – wszystkie dotyczą jedynie powiatu włodawskiego – co jest niespójne z deklarowanym zasięgiem przestrzennym określonym w celu głównym – całe woj. lubelskie.

Utrudnione zadanie Beneficjenta w zakresie poprawnego ustanowienia/zdefiniowania wskaźników wynika z braku należytej precyzji w określeniu celów projektów i

niewykorzystania okazji do ich doprecyzowania jaką stwarza opracowanie Strategii wdrażania projektu.

Wykonanie celów efektywnościowych jedynie i tylko w ograniczonym stopniu ilustruje wskaźnik zmniejszenia odsetka rodzin otrzymujących pomoc z opieki społecznej z powodu trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego – na założoną wartość 2 % może wpłynąć np. emigracja takich osób poza teren powiatu. Wszystkie pozostałe wskaźniki dotyczą produktów a nie rezultatów w postaci uzyskanych efektów merytorycznych projektu zdefiniowanych jako „zwiększenie skuteczności działań, poprawa współpracy..., ograniczenie barier świadomościowych, podniesienie wiedzy i zwiększenie udziału w aktywizacji...”

Nieadekwatnie do charakteru celu szczegółowego nr.4 sformułowany jest wskaźnik wykonania tego celu - gdyż nie ilustruje on stopnia zaplanowanego zwiększenia udziału NGO i pracodawców w aktywizacji osób opuszczających zakłady karne, lecz tylko uzyskaną liczbę zawartych umów zatrudnieniowych lub wolontariackich.

Brak jest także wskaźników potwierdzających zasięg upowszechniania oraz włączenia produktu finalnego i/lub jego składników cząstkowych do głównego nurtu polityki.

Beneficjent powinien - dla poprawnego określenia wskaźników we wszystkich fazach realizacji projektu - wykorzystać odpowiednie informacje zawarte w opisach strategii upowszechniania i włączania –opisanych w rozdz. nr.3, 6 i 7 Strategii wdrażania.

4. Czy wartości docelowe wskaźników celu i sposób ich pomiaru oraz źródła weryfikacji zostały określone prawidłowo (odpowiednio do celu)?

TAK/NIE

Wartości docelowe wskaźników celu nie zostały określone prawidłowo ,gdyż wadliwa jest sama konstrukcja i zawartość treściowa wskaźników zaproponowanych –co wykazano w uwagach w poprzednim pytaniu (nr.3) Listy sprawdzającej. Także odpowiedniego dopracowania wymagają sposoby pomiaru oraz źródła weryfikacji – by można było na ich podstawie ustalić wysokość dynamiki zmian określonych w celach projektu.

5. Czy przedstawiona innowacja została opisana kompleksowo, z uwzględnieniem wszystkich wymaganych elementów, w tym czy wstępna wersja produktu finalnego jest innowacyjna w kontekście działań realizowanych/niezrealizowanych w Polsce?

TAK/NIE

Wyczerpująco opisano i wskazano wszystkie 3 wymiary innowacyjności proponowanego rozwiązania.

Innowacyjność i potrzeba zmiany podejścia przejawia się wymiarze **formy** wsparcia (wiodący wymiar innowacyjności), gdyż w dotychczasowych działaniach w niewielkim stopniu angażowano pracodawców organizacje pozarządowe w procesy aktywizacji społecznej i zawodowej osób opuszczających zakłady karne.

Innowacyjność i potrzeba zmiany podejścia przejawia się **wymiarze problemu**-dzięki kompleksowości i braku rozproszenia wysiłków różnych podmiotów interweniujących oraz koncentracji na aspektach związanych ze zmianą nastawienia psychicznego i życiowego byłych więźniów .

Innowacyjność i potrzeba zmiany podejścia przejawia się także w **wymiarze grupy docelowej**, gdyż dotychczasowe programy w małym stopniu uwzględniały kategorie osób doświadczających dyskryminacji multiplikowanej na rynku pracy.

Elementami innowacyjności jest stworzenie:

a/modelu współpracy przedsiębiorstw z OPS -ami, PCPR, PUP, NGO, kuratorami sądowymi i zakładami karnymi w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej osób opuszczających zakłady karne

b/podręcznika dla pracodawców zatrudniających byłych więźniów

c/programu wspólnych szkoleń dla pracowników w/w instytucji .

Innowacyjnością proponowanego rozwiązania jest utworzenie Inkubatora Aktywności Społeczno - Zawodowej na rzecz Osób opuszczających zakłady Karne –integrującego i synchronizującego różne formy i instrumenty interwencji i pomocy świadczonych dla tej kategorii odbiorców. Brak jednak jasnego określenia jak funkcjonować będzie ten twór po zakończeniu projektu, zwłaszcza kto i gdzie zostanie on zlokalizowany i pod czyją opieką /kuratela formalną będzie on w trwały sposób nadal egzystował.

Model współpracy jest nowym, nie istniejącym do tej pory, sposobem współpracy różnorodnych podmiotów wspierających readaptację społeczną i zawodową więźniów na poziomie społeczności lokalnej/gminy/powiatu/. Do tej pory system aktywizacji zawodowej byłych więźniów bazował jedynie na zasobach instytucji publicznych - bez udziału społeczności lokalnej.

Proponowany Model jest koherentny zarówno do potrzeb więźniów jak i wzajemnych potrzeb pracowników i instytucji tworzących system. W systemie tym centralnie umieszczeni zostali pracodawcy, są oni na każdym etapie realizacji strategii. Model zakłada współpracę w społeczności lokalnej zasobów ludzkich i instytucjonalnych tworzących układ połączony. Zakłada się, że każda instytucja dysponuje określonymi zasobami – wzajemne poznanie, uzupełnienie, łączenie zasobów pozwala na bardziej efektywne i ekonomiczne oddziaływania systemu na proces aktywizowania zawodowego byłych więźniów.

Wskazano i poprawnie uzasadniono (wraz z ustaleniami liczebności poszczególnych kategorii) grupy docelowe **odbiorców** -projekt jest skierowany do osób opuszczających zakłady karne i ich rodzin - oraz **użytkowników** -pracodawcy i związki pracodawców, służba więzienna i pracownicy, służba kuratorska i pracownicy, instytucje pomocy społecznej i pracownicy ,urzędy pracy i pracownicy, organizacje pozarządowe świadczące wsparcie postpenitencjarne - instytucje te są istotne w procesie aktywizacji więźniów i są podmiotami istotnymi dla współpracy zakładów karnych z pracodawcami. Tak określona struktura podmiotów konstytuuje system współpracy dla aktywizacji społeczno-zawodowej byłych więźniów, przy czym istotnym elementem innowacji jest potraktowanie pracodawców i organizacji pozarządowych jako stałego i równorzędnego partnera dla instytucji publicznych.

Zadbano o szerokie zastosowanie zasad **empowerment** -zaangażowanie i udział grup docelowych użytkowników w przygotowaniu i realizacji projektu zapewniony został poprzez empowerment wewnętrzny, badawczy i permanentny, gdyż użytkownicy i odbiorcy są i będą „współtwórcami” wypracowanego modelu i komponentów.

Omówiono **aspekty finansowe** dotyczące wdrożenia innowacji, podkreślając zalety inicjatywy „samofinansującej się” ze wskazaniem możliwych do użycia źródeł finansowania i niewielkie wymagane koszty przy relatywnie wysokich kosztach zaniechania koniecznych działań aktywizacyjnych – i na tym tle uznano słusznie, że potencjał wdrożeniowy oferowanego Modelu jest wysoki .

Zawarto także opis wymaganych **warunków** (zbudowanie zespołu interdyscyplinarnego - 28 osób to trochę za dużo!! i zawiązanie partnerstwa lokalnego dowodzonego przez starostę powiatu, zapewnienie zaplecza technicznego) oraz zadeklarowano uzyskanie 13 jakościowych korzyści- **efektów** zastosowania innowacji.

W skład modelu tworzącego **produkt finalny** projektu wchodzi 3 produkty pośrednie:

a/ model współpracy przedsiębiorstw z OPS -ami, PCPR, PUP, NGO, kuratorami sądowymi i zakładami karnymi w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej osób opuszczających zakłady karne

b/podręcznik dla pracodawców zatrudniających byłych więźniów

c/program wspólnych szkoleń dla pracowników w/w instytucji .

Produkt finalny będzie funkcjonował w formie modelu/kompletu programów w postaci podręczników wraz z instrukcjami metodycznymi i wykonawczymi w wersji gotowej do wydruku i cyfrowej np. DVD. Podkreślić należy wysoką dojrzałość produktową wstępnej wersji wszystkich składników produktu finalnego załączonych w komplecie do Strategii wdrażania przedłożonej do zaopiniowania .

Uwzględniając uwagi i zastrzeżenia sformułowane w komentarzu do pyt.nr.1 Listy sprawdzającej – można uznać, że - **wstępna wersja produktu finalnego jest innowacyjna w kontekście działań realizowanych/niezrealizowanych w Polsce.**

6. Czy przedstawiony sposób testowania gwarantuje rzetelność testu produktu finalnego i odpowiada specyfice projektów innowacyjnych w odniesieniu do liczebności grup docelowych?

TAK/NIE

Założone testowanie 3 produktów pośrednich odbędzie się w powiecie włodawskim. Testowanie skupione będzie głównie na kategorii użytkowników dobieranych oddzielnie do każdego z 3 produktów pośrednich a dobór testerów jest czytelny tylko dla testu A – zespół interdyscyplinarny, natomiast nie jest w pełni czytelny (skąd i jak dobrani?) dla pozostałych 2 produktów B –pracownicy działów kadr i kadry zarządzającej firm zrzeszonych w Cechu Rzemiosł we Włodawie oraz innych firm (skąd?) i C- reprezentanci instytucji :GOPS, MOPS, NGO i kuratorzy sądowi (skąd?) oraz PUP i Zakładu Karnego z Włodawy.

Testowanie będzie polegać na operacyjnym wdrożeniu produktów pośrednich przez przedstawicieli użytkowników – jednakże nie wyjaśniono, co będzie przedmiotem i uzyskanym efektem prac w teście A –poza samym faktem jego utworzenia i odbywania comiesięcznych posiedzeń. W teście B – brak jest wyjaśnienia co zachęcać będzie pracodawców do udziału w tych szkoleniach –istnieją poważne wątpliwości czy pracodawcy –zwłaszcza spoza członków Cechu Rzemiosł we Włodawie skorzystają z tej oferty. W testach B i C nie wyjaśniono – co oznacza rekrutacja „ciągła” oraz na jakiej zasadzie kompletowane będą grupy zajęciowe. Brak też wskazania funkcjonalnych powiązań pomiędzy 3 różnymi rodzajami testów.

W fazie testowania zupełnie niewidoczna jest rola odbiorców docelowych ,natomiast uwaga realizatorów projektu w nadmierny sposób skupiona jest zweryfikowaniu przydatności samych tylko instrumentów szkoleniowych, a nie sprawdzeniu skuteczności zastosowania tych instrumentów szkoleniowych dla rozwiązywania problemów aktywizacji zawodowej i społecznej odbiorców docelowych – więźniów opuszczających zakłady karne i pragnących wrócić na rynek pracy.

Koncepcja testowania wymaga zatem dopracowania.

7. Czy planowane podejście do monitoringu w fazie testowania i ewaluacji skuteczności produktu gwarantuje rzetelność oceny produktu finalnego?

TAK/NIE

Nie wyjaśniono, co będzie przedmiotem monitoringu i ewaluacji w kluczowym dla projektu teście A - działań Partnerstwa – brak jest jakichkolwiek mierników efektywnościowych na podstawie których można byłoby uznać ,że wynik testu jest pozytywny – stwierdzenie utworzenia Zespołu interdyscyplinarnego i odnotowanie comiesięcznych jego spotkań – bez wykazania realnych zmian w sytuacji osób zamieszkałych w pow. włodawskim, które pragną wrócić na rynek pracy po opuszczeniu zakładu karnego – jest niewystarczające (ilustruje same tylko produkty – środki do

osiągnięcia celu !!) dla uznania przydatności tego instrumentu będącego kluczowym elementem oferowanego w tym projekcie nowego modelu wsparcia.

Pomiar skuteczności i przydatności instrumentów szkoleniowych oparty na miękkich opiniach uczestników szkoleń jest mało wartościowy i zupełnie nieprzydatny – bez skonfrontowania tych narzędzi z twardymi realiami – tj. zastosowania nabytej ze szkoleń wiedzy w faktycznym zatrudnianiu lub aktywizowaniu osób skazanych opuszczających zakłady karne. Tak zaplanowane podejście do monitoringu w fazie testowania i ewaluacji skuteczności produktu nie gwarantuje rzetelności oceny produktu finalnego.

Pozytywnym możliwym do wykorzystania w modyfikowania wskaźników wykonania celów projektu jest określenie w wymierny sposób pożądanych poziomów efektów wdrożenia innowacji, choć nadal dotyczą one tylko samych opinii i to tylko samych użytkowników – czyli dowodów o charakterze miękkim, a w niewielkim stopniu efektów osiągniętych w populacji docelowych odbiorców.

8. Czy właściwie zdefiniowano adresatów i działania w ramach strategii upowszechniania?

TAK/NIE ,ale

Adresatów i działania w ramach strategii upowszechniania określono prawidłowo już przy definiowaniu grup docelowych, natomiast w samej strategii upowszechniania wskazano konkretne liczebności kategorii do których zamierza dotrzeć Wnioskodawca z przekazem informacyjnym o projekcie i jego produkcie oraz plan działań upowszechniających wraz z zastosowanymi formami i narzędziami przekazu.

Z uwagi na specyfikę projektu dla grupy odbiorców produktu przewidziano przede wszystkim pośrednie działania upowszechniające faktycznie związane z działaniami włączającymi do głównego nurtu polityki.

Produkt finalny jest narzędziem skierowanym **przede wszystkim do użytkowników** – to za jego pomocą użytkownicy mają pomagać odbiorcom byłym więźniom zagrożonym wykluczeniem społecznym. W związku z tym działania upowszechniające będą skierowane przede wszystkim do kluczowych użytkowników, których zadaniem będzie pełne informowanie o istocie modelu współpracy zasadach i możliwościach skorzystania z jego rozwiązań.

Zakłada się dotarcie z informacją o produkcie finalnym do wszystkich interesariuszy z wykorzystaniem właściwie zaplanowanych kanałów i form dotarcia.

Brak jest jednak opisu jak upowszechniana będzie znajomość produktu finalnego w kategorii docelowych odbiorców oraz brak jest jasnego opisu, co zostanie uznane za sukces upowszechniania.

9. Czy właściwie zdefiniowano adresatów i działania w ramach strategii włączania do głównego nurtu?

TAK/NIE

Działania włączające są implikacją działań upowszechniających, a przedmiotem mainstreamingu będzie cały model.

Brak jest jednak konkretnego planu działań włączających (adresaci, działania, terminy), a wśród adresatów strategii włączania brak jest konkretnie wymienionych instytucji szczebla regionalnego – zwłaszcza Wojewódzkiej Rady Zatrudnienia, także nie określono w opisie oczekiwanego stanu uznanego za sukces strategii włączania.

10. Czy proponowane działania i ich adresaci gwarantują skuteczność włączania do głównego nurtu polityki?

TAK/NIE ,ale

Założono, że produkt finalny zostanie włączony do głównego nurtu polityki poprzez zastosowanie kluczowego elementu (A-porozumienie) w 5 powiatach woj. lubelskiego – co odzwierciedlono we wskaźniku wykonania celu głównego, a pozostałe powiaty woj. Lubelskiego otrzymają pełne informacje o produkcie poprzez udostępnione zestawy materiałów i odbyte w każdym powiecie seminaria informacyjno-promocyjne.

Brak jednak zaplanowania działań w zakresie mainstreamingu wertykalnego – prób spowodowania dzięki rekomendacjom z projektu - powstania nowych zapisów w odpowiednich dokumentach strategicznych na poziomie regionalnym, a także i powiatowym, także nie określono jakie zmiany w istniejących regulacjach prawnych powinny zostać zmienione.

11. Czy analiza ryzyka pozwala na określenie potencjalnych zagrożeń i zaplanowanie działań w celu zmniejszenia ich negatywnych skutków?

TAK/NIE

Analiza ryzyka jest przeprowadzona dość starannie, a potencjalne wystąpienie zidentyfikowanych 10 zagrożeń przeanalizowano poprawnie w odniesieniu do każdej z faz wdrażania strategii projektu. Jako ryzyka najistotniejsze wskazano:

- a/Opór pracodawców i organizacji pracodawców (16pkt)
- b/ Ryzyko nieosiągnięcia zakładanych rezultatów projektu (9pkt)
- c/Brak akceptacji wstępnej wersji produktów do testowania (9pkt)
- d/Uznanie opracowanych produktów za nieskuteczne (9 pkt)
- e/Ryzyko utraty zainteresowania modelem w trakcie testowania (8 pkt)

Przedstawione najważniejsze ryzyka potwierdzają w pełni obawy i zastrzeżenia zgłoszone przez opiniodawcę we wcześniejszych pytaniach Listy sprawdzającej –świadcząc też o tym, że realizacja projektu obarczona jest bardzo wysokim ryzykiem niepowodzenia .

12. Czy analiza ryzyka przewiduje właściwe sposoby ograniczania najważniejszych zagrożeń?

TAK/NIE

Dla wszystkich 10 zidentyfikowanych zagrożeń przewidziano metody ograniczania prawdopodobieństwa ich wystąpienia. Przedstawiona analiza ryzyka pozwala na określenie potencjalnych zagrożeń i zaplanowanie odpowiednich działań reaktywnych w celu zmniejszenia negatywnych skutków zagrożeń ,choć szanse zminimalizowania ryzyk - ze względu na ich zewnętrzny dla Beneficjenta i obiektywny charakter –uznać należy za mocno ograniczone. Pomocne mogą okazać się zatem doświadczenia ,jakie posiada Beneficjent w realizacji wcześniejszego projektu w ramach IW Equal.

13. Czy wstępna wersja produktu finalnego jest adekwatna do założeń opisanych w strategii? (weryfikacja na podstawie załącznika – wstępnej wersji produktu finalnego)

TAK/NIE

Wstępna wersja produktu finalnego jest adekwatna do założeń opisanych w strategii. Wszystkie dokumenty składające się na wstępną wersję produktu finalnego mają postać dopracowaną (z załącznikami zawierającymi konkretne instrumenty, narzędzia, programy i przykłady) i zostały dołączone do strategii jako załączniki w wersji elektronicznej .

W skład modelu wchodzi 3 produkty pośrednie:

1. Produkt A - Model współpracy przedsiębiorstw (...) z OPS-ami, PCPR-ami, Urz. Pracy, NGO, kuratorami sądowymi i Zakładami Karnymi w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej osób opuszczających ZK

2. Produkt B – podręcznik dla pracodawców oraz program szkolenia dla pracowników dz. personalnych i kadry zarządzającej

3. Produkt C – program wspólnych szkoleń dla pracowników IRP, liPS, NGO, służb więziennych i kuratorów sądowych wraz ze wskazówkami metodycznymi.

14. Czy wstępna wersja produktu finalnego może zostać poddana testowaniu? (weryfikacja na podstawie załącznika – wstępnej wersji produktu finalnego)

TAK/NIE, ale

Wstępna wersja produktu finalnego może zostać poddana testowaniu – jest należycie dopracowana w elementach składowych B i C, natomiast wymaga dopracowania w elemencie A – poprzez niezbędne jego silniejsze zorientowanie na osiągnięcie realnych i wymiernych efektów osiąganych przez docelowych odbiorców.

Komentarz eksperta do całej oceny¹:

Projekt jest szansą na stworzenie rzeczywistego i kompleksowego modelu współpracy podmiotów zaangażowanych w readaptację społeczną i zawodową więźniów z przedsiębiorcami dla aktywizacji zawodowej więźniów. Stworzono ku temu szeroką koalicję właściwie dobranych podmiotów i ekspertów. Proponowany Model jest koherentny zarówno do potrzeb więźniów jak i wzajemnych potrzeb pracodawców i instytucji tworzących system. W systemie tym umieszczeni zostali również pracodawcy, są oni na każdym etapie realizacji strategii. Model zakłada współpracę w społeczności lokalnej zasobów ludzkich i instytucjonalnych tworzących układ połączony. Zakłada że każda instytucja dysponuje określonymi zasobami – wzajemne poznanie, uzupełnienie, łączenie zasobów pozwala na bardziej efektywne i ekonomiczne oddziaływania lokalnego systemu na proces readaptacji oraz reintegracji społeczno-zawodowej byłych więźniów.

Projekt jest szansą na stworzenie rzeczywistego i kompleksowego modelu współpracy podmiotów zaangażowanych w readaptację społeczną i zawodową więźniów z przedsiębiorcami dla aktywizacji zawodowej więźniów z uwzględnieniem specyfiki województwa lubelskiego.

W koncepcji projektu wyeksponowano role użytkowników, w niewielkim zaś stopniu uwzględniono realne potrzeby i orientacje na docelowych odbiorców, co powoduje, że projekt zorientowany jest bardziej na samo wytworzenie produktów niż na wykazanie faktycznych efektów zastosowania tych produktów jako nowych sposobów interwencji zmieniających sytuację byłych więźniów.

Realizatorom tego projektu zalecić należy konieczność nawiązania kontaktów z realizatorami równoległych w czasie i przestrzeni, podobnych 2 projektów w woj. lubelskim – by lepiej wykorzystać wiedzę o faktycznych możliwościach środowiska lokalnego i potrzebach docelowych odbiorców oraz by zsynchronizować planowane działania testujące, upowszechniające i mainstreamingowe.

---

¹ Komentarz eksperta musi:

– w przypadku rekomendowania warunkowej akceptacji strategii – uwzględniać opis obejmujący zakres wymaganych zmian i poprawek,
- w przypadku rekomendowania odrzucenia strategii - zawierać uzasadnienie odrzucenia strategii z odniesieniem do tych elementów dokumentu, które zaważyły na negatywnej rekomendacji.

Warunki do wypełnienia przez Beneficjenta :

1. Zalecane jest nawiązanie kontaktów z realizatorami projektów równolegle wdrażanych w woj. lubelskim (WND-POKL.07.01.01-06-359/11-00) z tego samego Tematu innowacyjnego w ramach priorytetu VII pt. "Model kompleksowego systemu współpracy z przedsiębiorcami dla wsparcia wchodzenia na rynek pracy młodych więźniów w woj. lubelskim" – realizowanego przez Fundację KUL w partnerstwie z Pracodawcami Ziemi Lubelskiej, Stowarzyszeniem Natalaneum i Miejskim Urzędem Pracy w Lublinie oraz w ramach priorytetu I projektu pt. Nowa Droga – innowacyjny model współpracy z przedsiębiorstwami w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej młodocianych więźniów" (nr : UDA-POKL.01.02.00-00-012/11-00) realizowanego przez Stowarzyszenie Postis wraz z PTE PUP i Aresztem Śledczym w Lublinie) w celu wzajemnego wykorzystania wyników zrealizowanych badań i dokonania koniecznych uzgodnień dotyczących upowszechniania i włączania PF do głównego nurtu polityki;
2. Zilustrować należy liczbowo populację docelowych odbiorców z pow. włodawskiego
3. Dopracować trzeba w wymierny sposób opis zakładanego stanu pożądanego po wdrożeniu innowacji
4. Dopracować należy wskaźniki wykonania i ich wartości docelowe i źródła weryfikacji z wykazaniem efektywności innowacji dla odbiorców docelowych
5. Dopracować należy koncepcję testowania –w szczególności wobec Produktu A –by móc wykazać realne efekty rzeczowe poprawiające aktywizację zawodową byłych więźniów w pow. włodawskim
6. Dopracować należy koncepcję monitoringu i ewaluacji procesu testowania ,dla wykazania efektywności zatrudnieniowej/aktywizacyjnej produktu A, objąć monitoringiem kategorię docelowych odbiorców.
7. Dopracować należy strategię upowszechniania –uwzględnić sposoby i formy dotarcia do docelowych odbiorców oraz opisać co będzie uznane za sukces upowszechniania
8. Dopracować należy strategię włączania produktu finalnego do głównego nurtu polityki (po zdefiniowaniu tego pojęcia) –opracowanie planu działań włączających i uzupełnieniu o działania mainstreamingu wertykalnego.
9. Wymaga dopracowania wstępna wersja produktu finalnego w elemencie A – poprzez niezbędne jego silniejsze zorientowanie na osiągnięcie realnych i wymiernych efektów osiągniętych przez docelowych odbiorców
10. Dopracować należy sposób pozyskania zainteresowania pracodawców realizacją proponowanego modelu .

Rekomendacja eksperta:

- ☐ zatwierdzić strategię w kształcie, w którym została złożona
- ☒ **X zatwierdzić warunkowo strategię, pod warunkiem wprowadzenia wyżej wskazanych zmian**
- ☐ odrzucić strategię

Miejscowość: Warszawa 08.02.2013 r.   Podpis: Antoni Rutka